

**НБУВ НАНУ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ СОЦІАЛЬНИЙ КОМУНІКАЦІЙ**

Діяльність бібліотек в умовах пандемії COVID-19

**Реферативний огляд наукових
досліджень**

Випуск 4

КИЇВ 2023

Реферативний огляд наукових досліджень: Діяльність бібліотек в умовах пандемії COVID-19 / Національна юридична бібліотека, Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ НАН. Київ, 2023. Вип. 4.

Керівник проєкту :

Ю. Половинчак доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник

Автори-укладачі :

А. Берегельський (інфографіка)
Д. Волошин (реферування та аналітичний огляд)

Випуск 4 Реферативного огляду наукових досліджень з бібліотекознавчої тематики присвячено проблемам діяльності бібліотек в умовах пандемії.

Випуск узагальнює реферативні дані про 59 публікацій (статті, тези конференцій, офіційні документи, методичні матеріали та інструкції, окремі інформативні дописи на сайтах), що хронологічно охоплюють період карантину, який тривав з 11 березня 2020 р. (Постанова КМУ «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», URL: <https://bit.ly/2wT30J3>) до 24 червня 2022 р. (Постанова КМУ № 651 «Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», URL: <http://surl.li/ipevy>).

Окрім цього, у випуск включено узагальнюючий аналітичний огляд основних характеристик цього документального потоку на основі візуальної аналітики з відповідною інфографікою. Пропонований аналіз висвітлює динаміку та актуальність окремих напрямів досліджень.

Рекомендовано для науковців та фахівців у галузі бібліотекознавства.

ЗМІСТ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

РЕФЕРОВАНА БІБЛІОГРАФІЯ

Статті у фахових журналах, монографії

Тези наукових доповідей

Дописи на сайтах

Методичні матеріали та інструкції

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Волошин Д., мол.наук. співроб. НЮБ НБУВ,
Берегельський А., мол.наук. співроб. НЮБ НБУВ,

Особливості висвітлення у наукових дослідженнях теми бібліотечної діяльності в умовах пандемії COVID-19

Пропонований реферативний огляд охоплює наукові дослідження з бібліотекознавства, що розглядають питання діяльності бібліотек в умовах пандемії. Переважна більшість публікацій – висвітлення безпосереднього досвіду бібліотекарів, а також – перші спроби узагальнення практик вітчизняних та зарубіжних бібліотек.

Документи проаналізовано у першу чергу за тематикою досліджень, для чого було систематизовано та візуалізовано ключові слова. В результаті аналізу було сформовано перелік понять, що описують основні напрямки досліджень – «тегів», тобто ключових слів, об'єднаних на тематичними напрямками:

Тематичні напрямки досліджень	Теги
Організація безпечної роботи в умовах пандемії	Протиепідеміологічні заходи 7 Соціальне дистанціювання 9 Дезінфекція 7 Дистанційна робота 13 Обмеження роботи 7 Відновлення роботи 2
Цифрова трансформація бібліотек в контексті пандемії	Цифровізація 11 Електронні ресурси 37 Бібліотечні сайти 4 Цифрові каталоги 4
Дослідження користувачького запиту	Інформаційні потреби 5 Інформаційно-освітнє середовище 20 Інформаційно-наукова діяльність 6
Бібліотечна діяльність в умовах пандемії	Підтримка користувачів 4 Дистанційне обслуговування 49 Віддалений доступ 2 Інформаційно-бібліотечний сервіс 8

Діаграма, що висвітлює теми проаналізованого інформаційного потоку та їх відсоткове співвідношення (рис.1) систематизує виявлені напрямки, в контексті яких практики та науковці у своїх дослідженнях розглядали бібліотечний аспект пандемії. В процесі систематизації текстів було визначено такі тематичні напрямки (перелік за ієрархією згадувань): бібліотечна діяльність в умовах пандемії: дослідження користувачького запиту; цифрова

трансформація бібліотек в контексті пандемії та організація безпечних умов під час епідемії. Кожен із цих напрямків розкривають деталізовані ключові слова (теги), статистичні показники яких також дозволяють робити висновки щодо інтенсивності наукового інтересу до проблеми, відображеного у проаналізованих текстах.

Рис. 1. Співвідношення за темами проаналізованого інформаційного потоку

Бульбашкові діаграми (рис. 2) сформовані таким чином, що розташування відповідних «бульбашок» вказує на те, як підняті у дослідженнях теми співвідносяться між собою за дослідженою тематикою. У відповідних діаграмах теги систематизовані розміром (вказує на частоту згадувань) та кольором. Враховуючи ці візуальні показники, можемо виділити ті аспекти, на яких було зосереджено увагу науковців.

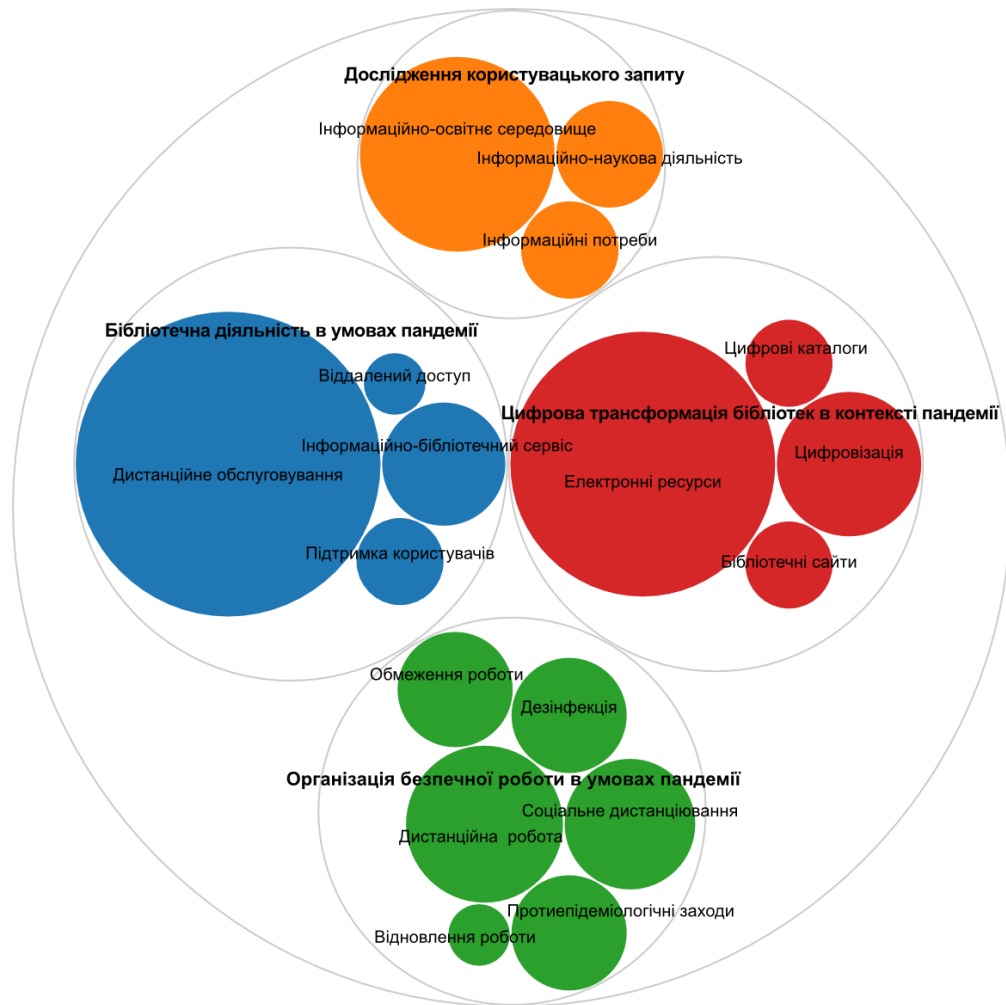

Рис. 2. Ключові теги проаналізованого інформаційного потоку

У контексті бібліотечної діяльності в умовах пандемії найбільш згадуваним стало дистанційне обслуговування та інформаційно-бібліотечний сервіс, також акцентовано увагу на проблемі віддаленого доступу та підтримки користувачів.

Зважаючи на обмеженість можливостей обслуговування користувачів безпосередньо у бібліотеках через карантинні заходи, цілком логічним видається значний акцент на темі цифрової трансформації бібліотек в контексті пандемії, здебільшого на обслуговуванні електронними ресурсами (створення, надання доступу) та загалом цифровізації бібліотечної галузі, з якою пов'язані питання функціонування бібліотечних сайтів та цифрових ресурсів (зокрема електронних каталогів). З піднятими проблемати генетично пов'язане питання вивчення користувацького запиту у контексті інформаційно-освітнього середовища та інформаційно-наукової діяльності, особливо вивчення інформаційних потреб користувачів. Констатуємо важливість саме забезпечення освітньої та наукової потреби у дистанційному бібліотечному обслуговуванні, як таких, що їх безперерйне функціонування напряду пов'язане із забезпеченням інформаційними ресурсами.

Важливе місце серед проаналізованих досліджень посіла організація безпечних умов роботи під час пандемії: найбільша увага науковців була спрямована на висвітлення дистанційної роботи і протиепідеміологічних заходів (обмеження роботи, дезінфекцію та соціальне дистанціювання). Також актуальним постало питання відновлення роботи книгозбірень під час послаблення карантинних обмежень.

Окрім порівняння інтересу науковців до конкретних проблем, є сенс рзглянути найактуальніші в кожному із виділених тематичних напрямків (рис.3).

Рис. 3. Ключові теги в межах тематичних напрямків

Згідно з представленою діаграмою, можна визначити, що найбільша кількість тегів асоціюється з темами, пов'язаними із дослідженням дистанційного обслуговування, використання електронних ресурсів та вивчення користувацького досвіду в рамках інформаційно-освітнього середовища. Також виокремлюємо забезпечення дистанційної роботи бібліотекарів в умовах пандемії. Виходячи із цих показників констатуємо активний інтерес до розробки та впровадження нових методів комунікації та обслуговування користувачів бібліотек у віддаленому режимі та дослідження нових видів бібліотечної продукції, пов'язаних із цифровою трансформацією. Наведена нижче діаграма Парето (рис. 4) загалом підтверджує висновки про домінування у інформаційному потоці з досліджуваної наукової проблематики цих тем.

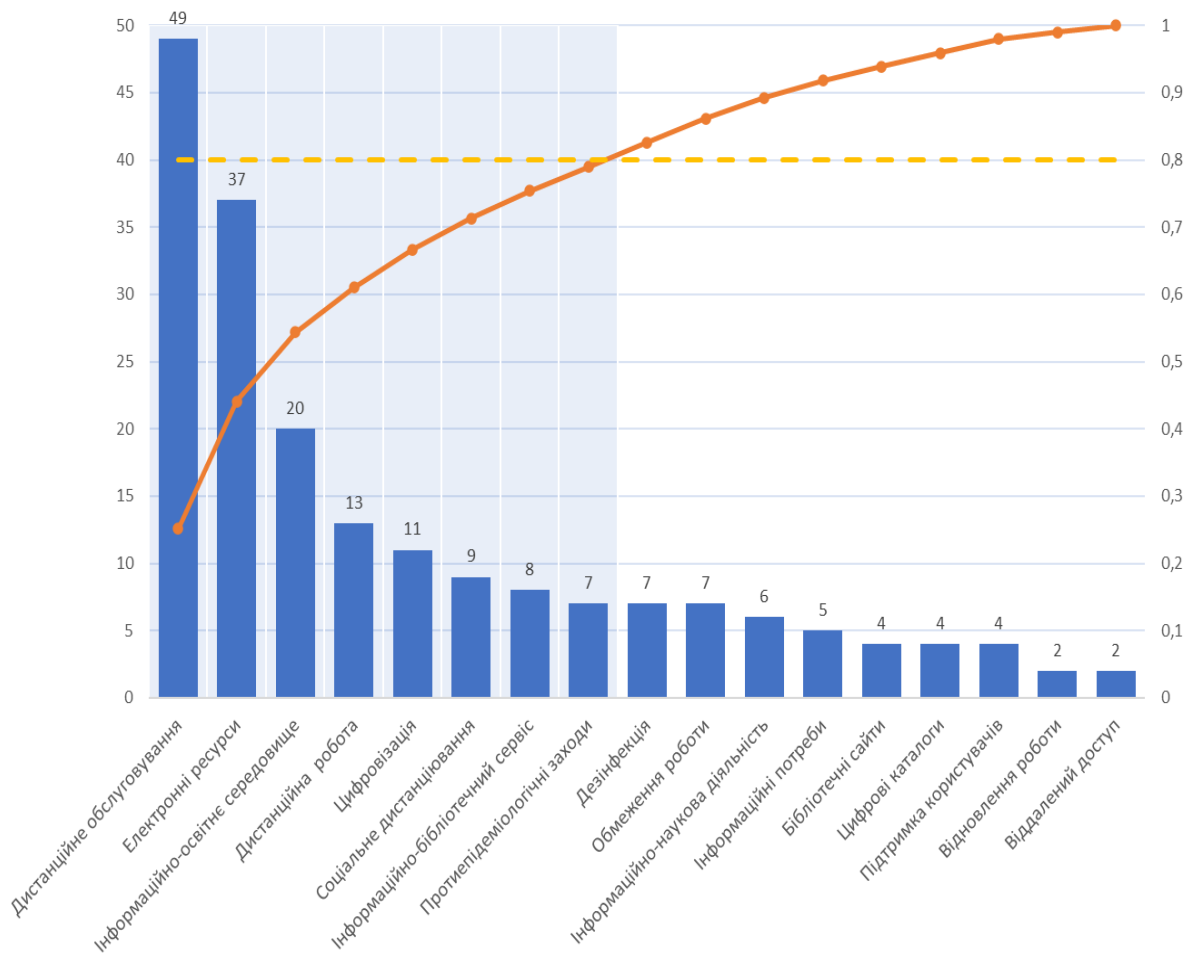

Рис. 4. Теги, які формують 80% інформаційного потоку (діаграма Парето)

Наведена діаграма Парето дозволяє визначити теми, що формують ключові тренди інформаційного потоку: ті теги, що потрапляють у «підсвічену» область графіка є у науковому дискурсі найбільш видимими, тобто найчастіше зустрічаються як актуальна і досліджувана тематика. Згідно з представленою діаграмою серед найбільш досліджуваних є сенс виділити дві групи: описані раніше питання дистанційного обслуговування у форматі «послуга – ресурс – користувач»; іншим фокусом є організація офлайн роботи в умовах карантину.

Що стосується динаміки текстів за роками (рис.5), цілком логічно найбільша кількість публікацій припала на 2020 рік – спалах пандемії і початок карантинних обмежень відображені у «оперативних» публікаціях – від нормативних документів для врегулювання різних сфер діяльності під час кризового періоду, до дописів на сайтах як найшвидшої форми опису та попереднього осмислення досвіду. У 2021 році спостерігається невелике зменшення кількості публікацій щодо цієї теми (21 проти 23 у 2020 році), що може свідчити про перехід до узагальнюючих текстів, відтак – ґрунтовнішого та менш нагального осмислення. Цей висновок підтверджує зміна співвідношення статті / матеріали конференцій на користь перших. Наступні роки позначені зниженням наукового інтересу до досліджень у сфері бібліотечної діяльності в умовах пандемії. Це може вказувати на те, що тема поступово втрачає актуальність у науковому середовищі або що інші проблеми та напрями досліджень стають більш перспективними для вчених. Втім, у цьому контексті

вважаємо перспективним напрямком досліджень з'ясування впливу пандемічного досвіду на організацію роботи в умовах війни.

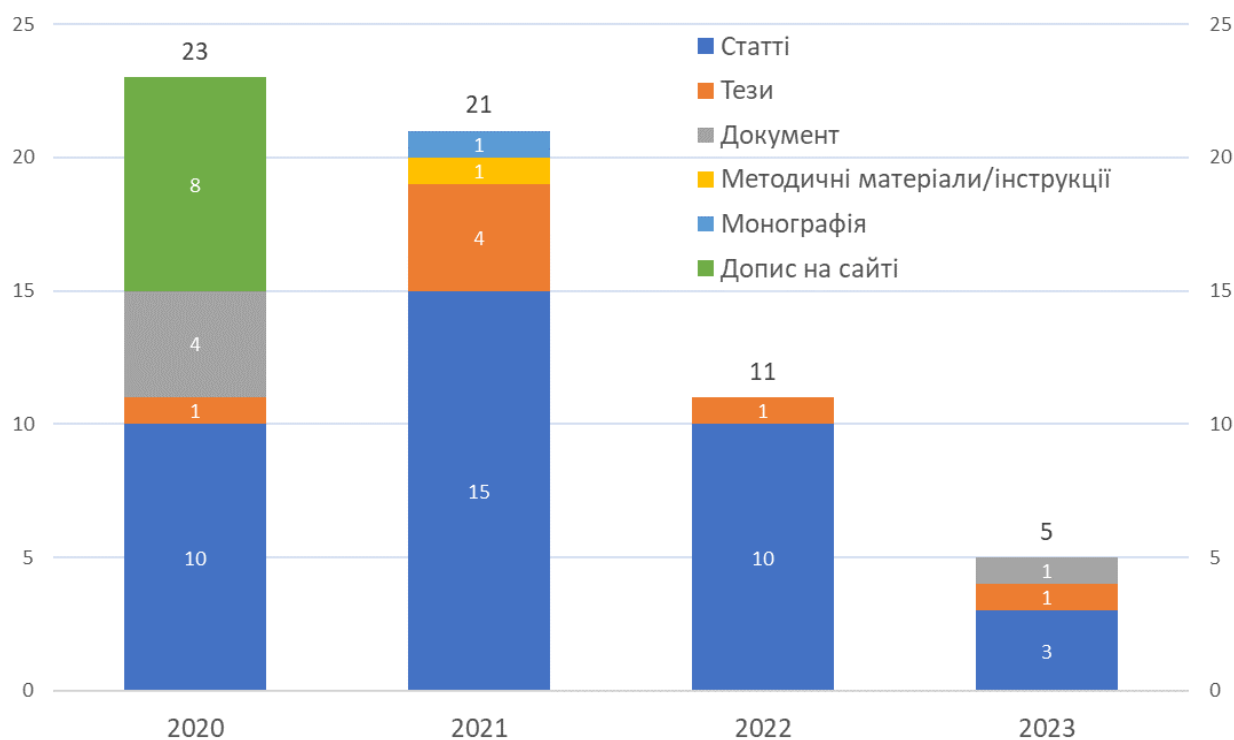

Рис. 5. Розподіл публікацій за роками та типом

Інституційні характеристики інформаційного потоку (рис. 6) ілюструють, діяльність і досвід яких саме інституцій описувався в контексті осмислення пандемічного досвіду. З наведених підрахунків випливає, що науковці найчастіше зверталися до досвіду діяльності університетських бібліотек. Вони вказували на цей тип бібліотек як на ключовий об'єкт аналізу; сайти та документи про діяльність бібліотек закладів вищої освіти найчастіше виступали джерельною базою досліджень. Така статистика логічна з огляду на те, що університетські бібліотеки (бібліотеки ЗВО) є науковими, відтак їх співробітники зосереджені не лише на інформаційному забезпеченні освітнього процесу, а і на науковому осмисленні специфіки цієї діяльності з точки зору бібліотекознавства. Наукові бібліотеки, в свою чергу, мають ширше охоплення наукової тематики і бібліотекознавчі аспекти особливостей інформаційного супроводу наукової діяльності є лише її частиною, тож пандемійні узагальнення для них не стали основним напрямком дослідницького інтересу.

Окрім того, дослідники активно зверталися до досвіду діяльності бібліотечних асоціацій, зокрема української УБА (Української бібліотечної асоціації) та міжнародних, таких як IFLA (Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ). Вчені також приділяли увагу досвіду національних та публічних бібліотек, хоча це відзначалося меншою інтенсивністю порівняно з університетськими бібліотеками. Варто відзначити, що науковці також аналізували нові проекти в бібліотечній галузі, які створювалися у співпраці з Міністерством цифрової трансформації, що свідчить про важливість і

актуальність стратегічних ініціатив та розвитку сучасних бібліотечних практик у контексті цифрової трансформації.

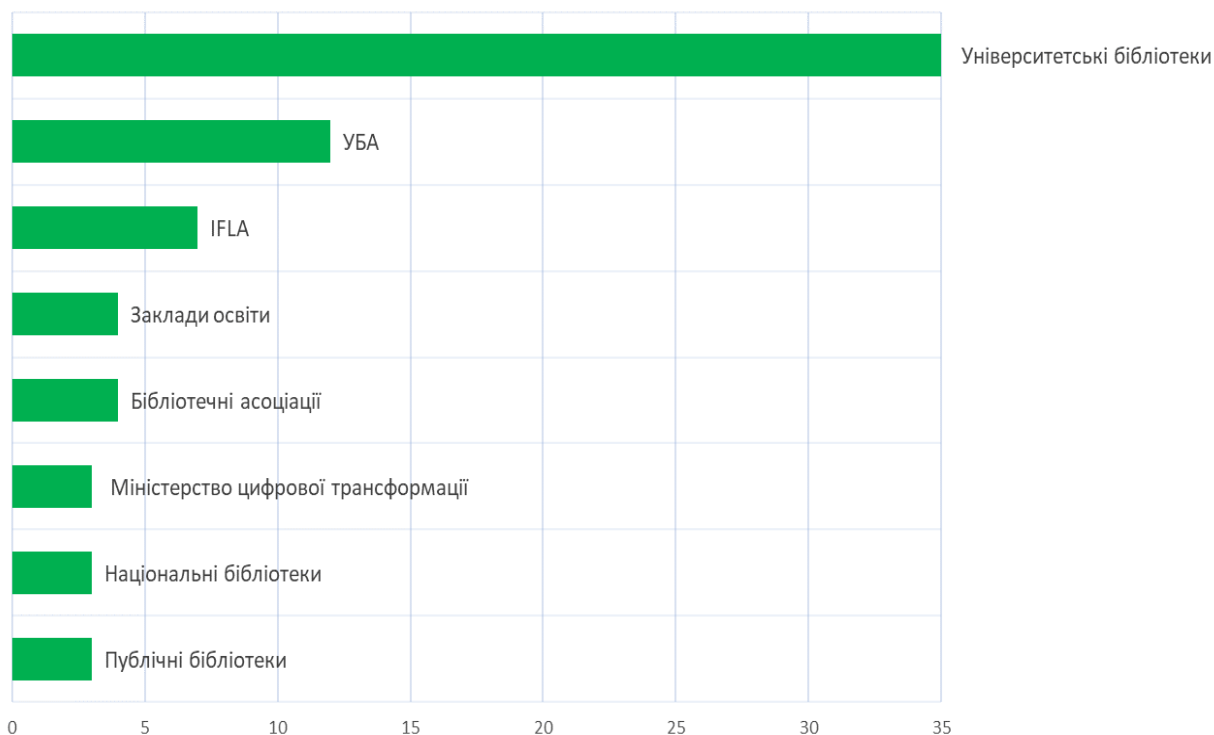

Рис. 6. Інституційні характеристики інформаційного потоку

Географічний профіль інформаційного потоку, а саме частота згадувань бібліотечного досвіду за містами і регіонами України (рис. 7) та за країнами світу (рис. 8) дозволяє зробити висновок про найбільш висвітлений український та зарубіжний досвід. Загалом для України таким є досвід організації діяльності бібліотек Києва, а також міст, де бібліотечна діяльність представлена університетськими бібліотеками та ОУНБ. Йдеться про Львів, Миколаїв, Харків, Вінницю та Хмельницький. Очевидно, що йдеться про заклади, які мають професійний потенціал не лише для реалізації кращих практик у бібліотечній сфері, а і для їх наукового осмислення.

Із зарубіжного досвіду бібліотечної діяльності в умовах пандемії науковці найчастіше описували досвід США, Австралії, Нідерландів та Німеччини, Норвегії, Польщі, Франції. Зазначені країни, виділяються своїми успішними ініціативами, інноваційними підходами та високим рівнем адаптації до викликів, що виникали внаслідок пандемії. Такий акцент на зазначені країни обумовлений їхньою лідерською роллю в галузі бібліотечної справи та особливими аспектами їхнього бібліотечного середовища, які стали об'єктом підвищеної уваги вчених, а також значною присутністю їх досвіду у інформаційному полі.

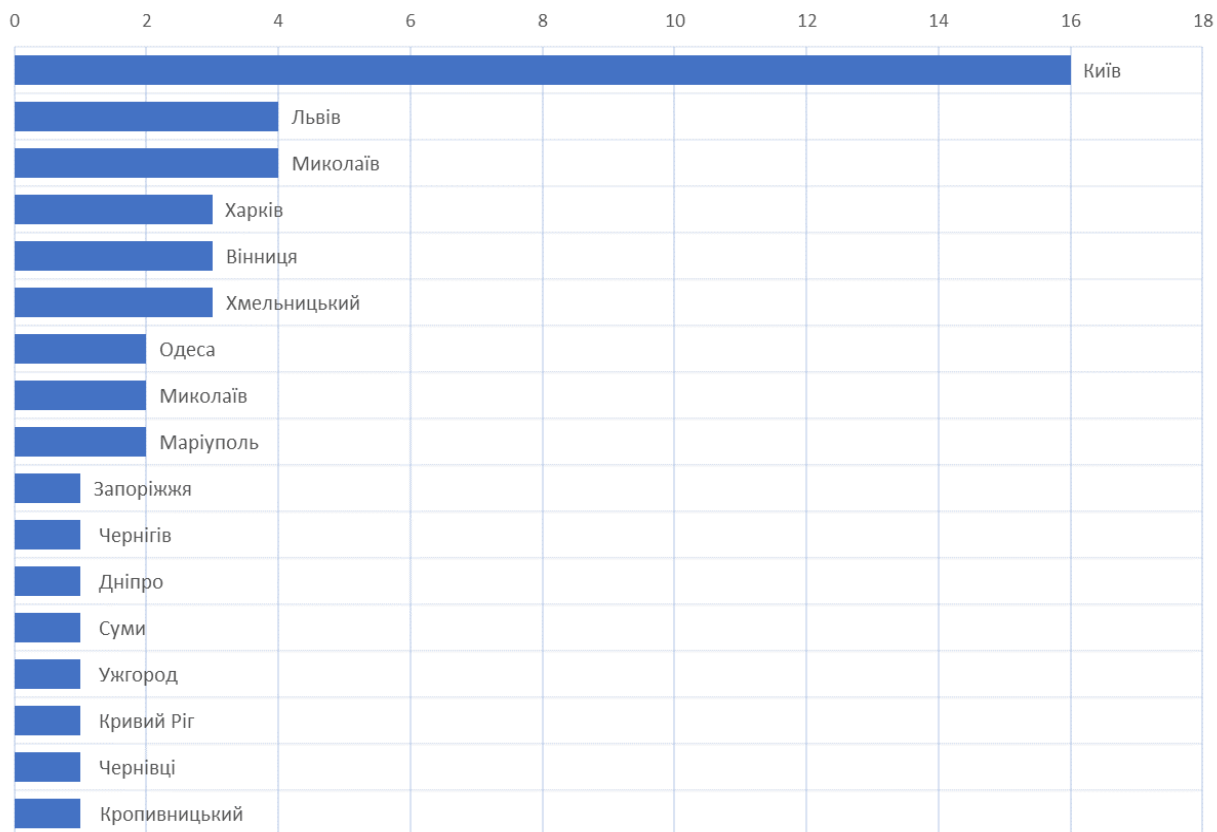

Рис. 7. Географічний профіль інформаційного потоку (Україна)

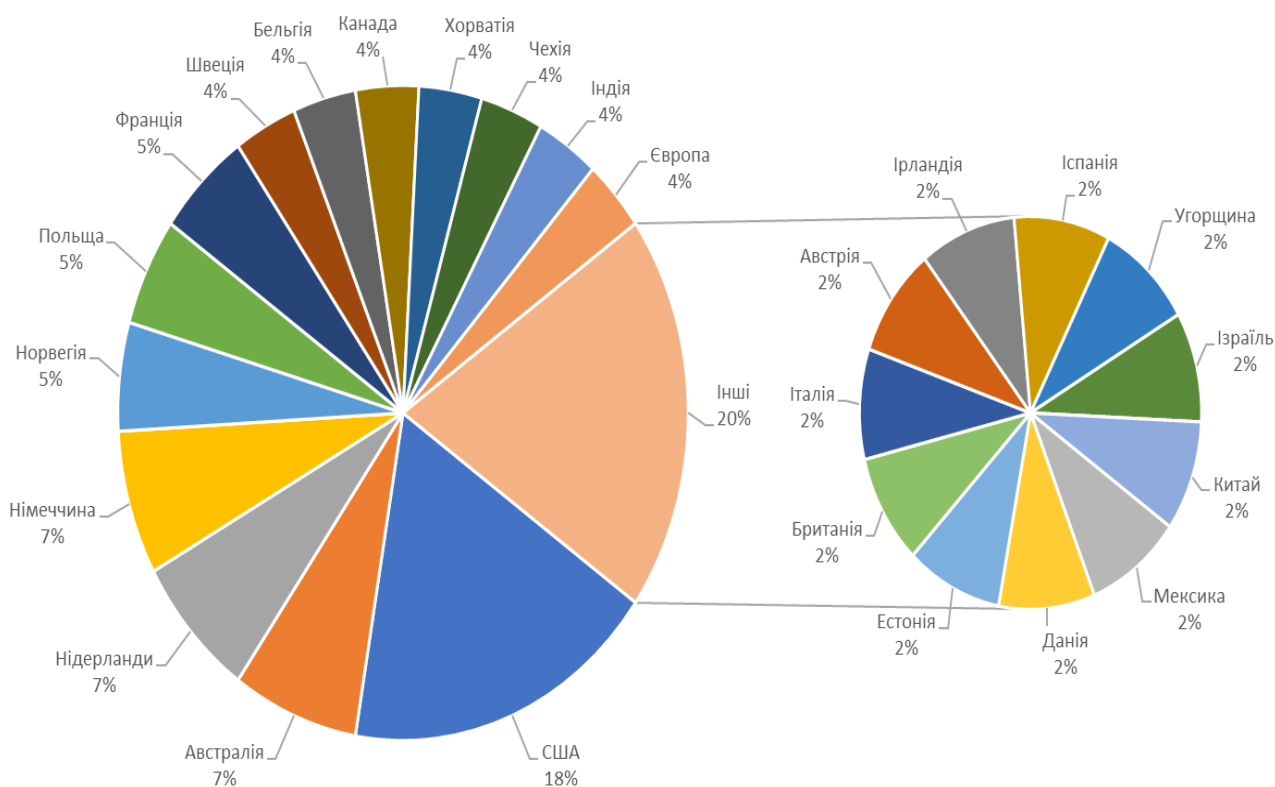

Рис. 8. Географічний профіль інформаційного потоку (світ)

Загалом проведений аналіз засвідчує про активність наукового осмислення бібліотечної діяльності в умовах пандемії. Дослідження були зорієнтовані на різні аспекти бібліотечної справи в умовах кризи, такі як дистанційне обслуговування, використання електронних ресурсів, цифрова трансформація та забезпечення безпеки під час пандемії.

Науковці приділяли особливу увагу досвіду бібліотек в різних країнах, при цьому акцентуючи увагу на досвіді США, Австралії, Нідерландах, Німеччині, Норвегії, Польщі та Франції. Регіональний контекст також виявився значущим у вивченні, зокрема, приділення уваги досвіду обласних центрів в Україні, що підкреслює необхідність розгляду внутрішньодержавних особливостей та регіональних відмінностей для більш глибокого розуміння бібліотечної діяльності в умовах пандемії. Вцілому, проведений аналіз свідчить про високий рівень інтересу вчених до теми та важливість подальших досліджень для адаптації бібліотек до сучасних викликів і змін у соціальному середовищі.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Указ Президента України No 87/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 року "Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2"». URL: <https://bit.ly/2URc4WW>

Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». URL: <https://bit.ly/39vW8i9>

Лист Міністерства культури, молоді та спорту України No 4251/6.3 від 13 березня 2020 р. «Про введення на усій території України карантину з 12 березня до 03 квітня 2020 року». URL: <https://bit.ly/2R1iOZ2>

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19». URL: <https://bit.ly/2wT30J3>

Постанова КМУ від 27 червня 2023 р. № 651 Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. URL: <http://surl.li/ipevy>

РЕФЕРОВАНА БІБЛІОГРАФІЯ

Статті у фахових журналах, монографії

Маранчак М. М. Онлайн-репутація бібліотеки в період пандемії COVID-19. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2021. № 3. С. 58-63.

У статті репрезентовано інноваційні засоби та підходи у взаємодії бібліотек із читачами під час локдаунів, що, своєю чергою, позитивно відображається на їхній репутації. Також автором було виявлено актуальні інструменти взаємодії бібліотек із читачами під час локдаунів. На основі емпіричного методу включеного спостереження, п'ятирічного досвіду практичної діяльності автора зі здійснення онлайн-маркетингу профільної організації, за допомогою фахових матеріалів, офіційних блогів та, власне, безпосередньо ресурсів бібліотек обґрунтовано доцільність продовження активної взаємодії з користувачами навіть під час локдаунів. Автор зазначає, що формування репутації та підвищення престижу бібліотеки в онлайн-середовищі та сучасних умовах, в яких перебуває людство, – це процес, що здатний підвищити конкурентоспроможність бібліотеки, престиж бібліотечної професії та залучити додаткову увагу аудиторії. Також бібліотекам необхідно вдосконалювати та модернізувати свій образ, долучатися до сучасних тенденцій та популярних і модних онлайн-ресурсів та сервісів, гарантуючи, тим самим, своїм користувачам гідну якість пропонованих послуг і забезпечуючи сталу підтримку стосунків із ними. Актуальні тенденції залучення аудиторій до бібліотек змінюються разом із технологіями (Zoom, інструменти Google, соціальні мережі, месенджери), медіа-форматів (подкасти) тощо.

Староста В.І. Використання університетської бібліотеки в контексті дистанційного навчання під час пандемії COVID-19. *Електронний збірник наукових праць ЗОІППО.* № 2(44), 2021.

Робота висвітлює використання студентами електронних ресурсів наукової бібліотеки ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (далі УжНУ) під час пандемії Covid-19. Зокрема, автором було проведено опитування серед першокурсників на базі УжНУ «Ставлення до дистанційного навчання», на основі отриманих результатів опитування було виявлено, що під час пандемії Covid-19 значна частина студентів різних курсів (38-62%) достатньо активно використовують е-ресурс наукової бібліотеки УжНУ для вивчення навчальних дисциплін, проте біля третини з них майже не долучаються до такої діяльності

Терещенко Н. Особливості роботи бібліотек в умовах карантину: огляд вітчизняного та світового досвіду. *Інтегровані комунікації*, (9), 2022. С. 59-66. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.1.8>

У статті розглянуто особливості роботи бібліотек в умовах карантину та їх діяльність, спрямовану на забезпечення користувачів необхідною інформацією та ресурсами, запровадження нових послуг, створення нових можливостей. Результати проведеного аналізу та узагальнення досвіду вітчизняних та закордонних університетських бібліотек показали, що вітчизняні бібліотеки головний акцент зробили на забезпеченні користувачів можливістю працювати з електронними ресурсами (каталогами, пошуковими системами, вебпорталами, репозитаріями, базами даних), наданні онлайн-послуг (електронних довідок, віртуальних виставок, індексування документів, редагуванні списків літератури тощо), створенні умови для проведення онлайн-заходів (відеоконференцій, онлайн-клубів, вебінарів, навчальних курсів). Зазначено, що особливістю роботи закордонних бібліотек, крім широкого спектра онлайн-послуг та доступу до всіх цифрових колекцій університетів та закордонних каталогів, стала їх орієнтованість на читача: користувачам, які є боржниками, дозволено користуватись електронними ресурсами, автоматично продовжувати терміни повернення книг (плата за книги в цей період не стягується). Поширеною є тенденція до поглиблення співпраці університетських бібліотек з видавцями щодо надання віддаленого доступу до електронних ресурсів та баз даних, раніше доступних лише у мережі університету або платних.

Ейсмонт Ю. Бібліотеки у процесах дистанційної наукової комунікації: досвід НБУВ. *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 9. С. 13-17

У статті обґрунтовано потребу в електронних інформаційних ресурсах НБУВ на сучасному етапі. Проаналізовано міжнародні бази даних наукової інформації, до яких бібліотека надає доступ вітчизняним ученим на час карантину та воєнного стану в Україні. З'ясовано переваги та недоліки дистанційної роботи бібліотекарів. Визначено ефективність дистанційної роботи бібліотечних працівників за умов карантину та воєнного стану в Україні. Наголошено, що організація віддаленої роботи бібліотечних установ дає змогу зберегти інтелектуальний потенціал країни за складних умов сьогодення. Зокрема зазначено, що дистанційна робота бібліотекарів має низку переваг, зокрема можливість виконувати робочі завдання у віртуальному середовищі з використанням інформаційних і комунікаційних технологій; гнучкий графік роботи, який дає змогу розподіляти робочий час на власний розсуд; економічна вигода для установи, адже дистанційна робота сприяє зменшенню витрат на офісні приміщення та технічне забезпечення співробітників. Результатом дистанційної роботи НБУВ стало значне підвищення ефективності діяльності в галузі інтеграції наукової інформації на всіх видах носіїв; інформаційного та

науковоаналітичного забезпечення потреб науки, освіти, культури та державного управління, бібліотечноінформаційного обслуговування віддалених користувачів.

Колеснікова Т. О. Бібліотеки закладів вищої освіти в умовах невизначеності: особливості організації віддаленої роботи персоналу. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (6), 2020. С. 40–61. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218608>

У статті визначено та надана характеристика особливостей організації віддалено працюючих команд (колективів) бібліотек ЗВО на етапі переведення бібліотечних колективів на дистанційну роботу; виявлено підходи, які вже мають місце в Україні в умовах розвитку епідемії COVID-19. Автором досліджувався адміністративний аспект початкового етапу організації переведення колективів бібліотек ЗВО України на дистанційну роботу в перші 2 місяці (13.03–13.05.2020 р.) запровадження карантину в зв'язку з пандемією COVID-19. Здійснено ґрунтовний аналіз фахової літератури, сайтів бібліотек і бібліотечних асоціацій, соціальних мереж та саморефлексії власного досвіду як директорки університетської бібліотеки під час пандемії. Проведені інтерв'ю (22–24 квітня 2020 р.) із 8 директорами бібліотек ЗВО України з метою кращого розуміння організаційних моментів при необхідності швидкого переведення персоналу на віддалену роботу. Здійснено онлайн-анкетування (25–31 травня 2020 р.) 63 керівників і провідних фахівців бібліотек ЗВО України на тему «Моделі віддаленої роботи колективів університетських бібліотек в умовах невизначеності». Визначено першочергові дії керівництва бібліотеки та етапи цих дій при переведенні бібліотечних колективів на віддалену роботу. Виявлено та охарактеризовано чотири моделі організації віддалено працюючих команд (колективів): Модель 1 – «Еталонна»; Модель 2 – «Профі»; Модель 3 – «Стартова»; Модель 4 – «Zero conditional» (умовно нульова).

Яворська Т. Трансформації в діяльності бібліотек: нові виклики, нові реалії. *Information, Communication, Society (ICS-2022)* 19-21, May 2022, Ukraine. С. 87-88.

Під впливом глобальних змін трансформуються бібліотечні інституції, переформатують свою роботу відповідно до нових реалій. Стаття присвячена дослідженню діяльності бібліотек під впливом сучасних викликів. Розглянуто діяльність бібліотек під час пандемії COVID-19. Акцентовано увагу на трансформаціях бібліотечної діяльності в цей період. У період карантину бібліотеки швидко переформатували свою діяльність, налагодили як дистанційну роботу працівників, так і дистанційне обслуговування користувачів із проведенням онлайн заходів, із впровадження нових форм та форматів роботи з користувачами, забезпечили відповідні санітарно-гігієнічні умови роботи у

приміщеннях бібліотек, сфокусувались на зовнішній переважно електронній комунікації. Авторка зазначає, що для бібліотечної спільноти в період пандемії характерними є підвищення соціальної відповідальності, взаємної підтримки, готовності навчатися, комунікувати, креативити. Гнучке планування з можливістю швидкого внесення змін – так нині балансують бібліотеки у своїй роботі, залишаючись активними та видимими у суспільстві при, переважно, онлайнній діяльності

Воскобойнікова-Гузєва О. Інформаційна політика: виклики для національних бібліотек та асоціацій в умовах пандемії COVID-19. *Інтегровані комунікації*, 2022. С. 53-58. URL: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.1.7>

Дослідження реагування національних бібліотек та архівів світу, національних та міждержавних професійних асоціацій на виклики, що постали перед бібліотечно-інформаційними установами світу в умовах пандемії коронавірусу та аналізу прогнозів щодо змін у формах та умовах діяльності цих установ. В основу дослідження, а особливо формування прогнозних висновків, покладено матеріали опитування про вплив COVID-19, проведеного Конференцією директорів національних бібліотек світу (CDNL) спільно з ІФЛА у квітні 2020 р. Для прогнозування наслідків для бібліотечно-інформаційних систем варто враховувати реакцію держави, оскільки організація та підтримка систем, що забезпечують суспільство доступом до інформації, є складовою державної інформаційної політики. Важливим підґрунтям такого прогнозування має бути аналіз діяльності та реакції самих національних закладів – бібліотек, архівів, музеїв, та їхніх професійних об'єднань, асоціацій. У сукупності отримана інформація може надати більш-менш цілісну картину поглядів і прогнозів щодо виходу з кризи, яка прогнозується як наслідок довготривалого карантину, або ж більш ефективних дій у випадку повторення карантинних заходів. Автор приходить до висновку, що перспективу матимуть установи та колективи, які проявлять здатність гнучко і творчо вирішувати нові завдання, працювати в умовах невизначеності, використовувати усі можливі інструменти для комунікації із читачами і колегами.

Отамась, І. Інтеграція бібліотек до цифрового інформаційного простору у закладах освіти: тенденції та проблеми у період COVID-19. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання : монографія*. Київ. 2021. С. 120-127.

У роботі представлено дослідження, проведене науково-педагогічними працівниками Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» у 2021 році, яке було спрямоване на вивчення проблеми інтеграції бібліотек до цифрового інформаційного простору у закладах освіти у період

COVID-19, зокрема цифрові платформи та інструменти для навчання, наявність електронних бібліотек у процесі навчання та професійного розвитку. Це дозволило виявити прогалини у сфері професійної підготовки бібліотекарів та освітян із точки зору їх професійного розвитку щодо ІКТ. Результати дослідження дозволили сформулювати рекомендації для установ, що проводять підвищення кваліфікації бібліотекарів та науково-педагогічних працівників, щодо того, як вони можуть використовувати ІКТ у професійній діяльності. Зокрема у висновках було зазначено актуальні питання для бібліотечної галузі: якими новими компетенціями повинен оволодіти майбутній працівник електронної бібліотеки, які освітні програми потрібно розробляти для підвищення кваліфікації?

Горбань Ю. І., Рибка Л. А., Рибка А. Т. Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв: модернізація і стратегія в умовах сьогодення. Питання культурології, (37), 2021. С. 137–149. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236015>

У статті здійснено аналіз ефективності роботи наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв за 2020 рік. Авторами зазначено, що ефективність роботи бібліотеки – важливий чинник при прийнятті управлінських рішень, плануванні та покращенні діяльності не лише окремих підрозділів, технологічних процесів, видів послуг, а й установи загалом. Описовий метод дозволив виявити різноманітні форми роботи з користувачами, розвиток інноваційних сервісів, розширення репертуару інформаційних ресурсів / продуктів. Розкрито роль Бібліотеки як видавничого центру в формуванні наукових комунікацій. Досвід наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв показав, що установа здатна не лише вчасно реагувати на труднощі та виклики часу, а й швидко адаптуватися до нових умов та використовувати всі можливості задля забезпечення безперервного функціонування. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво впливає на вдосконалення бібліотечної роботи, а застосування електронних ресурсів сприяє підвищенню ефективності інформаційного супроводу наукової та освітньої діяльності закладів вищої освіти й інтеграції вітчизняної освіти та науки у світовий інформаційний простір.

Холцер Д., Горбань Ю., Масіна Д. Д., Скаченко О. Бібліотечні онлайн-послуги під час Covid-19: досвід бібліотек Хорватії та України. *Бібліотечний Меркурій*, 1(25), 2021. 81-97. [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.1\(25\).231472](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.1(25).231472)

Стаття розглядає діяльність з надання онлайн-послуг під час вимушеного карантину на прикладі діяльності публічних бібліотек Хорватії та університетських бібліотек України. Дослідження було спрямоване на виявлення, аналіз та характеристику онлайн-послуг, пропонує бібліотеками для встановлення віддаленого обслуговування клієнтів під час вимушеного карантину. Результати дослідження представлені у трьох розділах. Перший аналізує роботу хорватських публічних бібліотек; у другому – досвід українських бібліотек, у третьому – Наукової бібліотеки КНУКіМ. Наукова новизна статті полягає у визначенні практик надання онлайн-послуг бібліотеками Хорватії та України під час пандемії COVID-19. Дослідження показує, що як хорватські публічні бібліотекарі, так і українські продемонстрували, що можуть швидко адаптуватися та використовувати цифрові технології в інтересах своїх меценатів. Бібліотеки пройшли шлях від розробки образних практик до творчих Інтернет-просторів лише за пару тижнів. Результатом стала велика кількість створеного контенту, наприклад, майстер-класи для дітей та дорослих; трансляції онлайн-подій, організація віртуальних виставок та збір перевірених довідкових джерел для досліджень та навчання. Ще одним із наслідків цієї кризи став прискорений розвиток цифрових бібліотечних послуг, включаючи онлайн-реєстрацію та придбання електронних книг публічними бібліотеками. Громадська реакція була більшою, ніж будь-коли, включаючи стеження, коментування та обмін цифровим вмістом, створеним або спільним для публічних бібліотек. Дослідження показало, що проблеми пандемії COVID-19 посилили оцифрування українських бібліотек та призвели до змін у діяльності. Університетські бібліотеки швидко адаптувались до віддаленої роботи, пропонуючи своїм користувачам різноманітні віддалені послуги. Автори сподіваються, що розглянуті практики сприятимуть розповсюдженню кращого досвіду роботи бібліотек під час карантину загалом та онлайн-сервісів із дистанційного обслуговування зокрема

Світлана О., Мельник-Хоха Г. Структура запитів на послугу електронного доставляння документів у Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника під час пандемії COVID-19. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*, 2021. Вип. 13(29). С. 227-236.

У статті висвітлено особливості обслуговування віддалених користувачів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника у період пандемії Covid-19 через надання послуги «Електронне доставляння документів» (далі ЕДД). Зазначено вагоме значення цієї послуги в бібліотечно-

інформаційному обслуговуванні віддаленого користувача на сучасному етапі розвитку інституції. Розглянуто бібліотечну практику сервісу ЕДД у книгозбірнях світу. Проаналізовано захист та дотримання норм авторського права при наданні послуги ЕДД. Визначено перспективи використання цієї сервісної послуги для виконання інформаційних запитів користувачів. Результатом роботи стало надання рекомендацій щодо розробки та вдосконалення організаційних заходів і практичних моделей з використанням міжнародного досвіду «Електронного доставляння документів» для Бібліотеки.

Білоус В. С. «Ні карантину на знання та інформаційно-бібліотечні послуги!»: з досвіду дистанційної роботи освітянської книгозбірні. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2021. № 1. С. 31–34.

Стаття відображає дистанційний досвід роботи бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Показує готовність університетської бібліотеки до роботи під час різноманітних викликів, зокрема карантину, викликаного пандемією коронавірусної інфекції COVID-19. Зокрема представлено особливості діяльності та впровадження нових форм роботи Бібліотекою з використанням дистанційних технологій (сайт бібліотеки; довідки та консультації через «Гостьову книгу» віртуальної довідкової служби сайту бібліотеки, соціальні мережі, Viber, e-mail, Telegram та телефон; Інтернет-каталог; Інституційний репозитарій, електронну бібліотеку та електронний каталог; наукометричний та бібліометричний аналіз публікаційної активності вчених університету; проєкти «Бібліотека без меж. Інклюзивна освіта», «Наукометричні портрети вчених університету»)

Автор піднімає питання ефективності сучасних бібліотечних процесів, зв'язку їх показників із цифровою культурою та грамотністю працівників.

Паскал Ж. Культурно-освітня діяльність установ соціальної пам'яті в мережі «Інтернет» у сучасних умовах. Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання: монографія. Київ : НАУ, 2021. С. 205–214.

У дослідженні на основі проаналізованої з офіційних джерел інформації, розглянуто культурно-освітню діяльність музеїв, архівів та бібліотек України в період введення карантинних заходів, пов'язаних з пандемією COVID-19. Акцентовано увагу на інформаційні, освітні, наукові заходи, реалізовані установами соціальної пам'яті через офіційні вебсайти, соціальні мережі, програмні засоби онлайн-спілкування. Розглянуто і ступінь пристосованості бібліотек (Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка) до нових умов і встановлено, що останні досить добре організували роботу із забезпечення користувачів необхідними матеріалами.

Здановська В. Бібліотекарі на карантині: новий виклик і унікальний досвід. *Інтегровані комунікації*, (9), 2022. С. 67-72. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.1.9>

У статті висвітлено результати онлайн-опитування «Бібліотекарі на карантині», проведеного у Facebook серед читачів сторінки «Науково-методичний відділ НБУ імені Ярослава Мудрого». Опитування було проведено з метою з'ясування готовності бібліотекарів, представників різних видів вітчизняних бібліотек швидко адаптуватися до роботи у надзвичайній ситуації та налагодити якісне дистанційне забезпечення інформаційних, освітніх, культурних потреб користувачів. В опитуванні взяли участь бібліотечні фахівці, що представляють різні книгозбірні: від національних до сільських і шкільних, загалом 601 респондент.

Серед питань, винесених на опитування, були такі: створення закритих груп у соцмережах для спілкування, онлайн-навчання, онлайн-нарад, вебінарів; оплата праці під час локдауну; різновиди робіт, які виконували бібліотекарі вдома, дистанційне обслуговування користувачів, робота бібліотек університетів у період карантину, нові звички користувачів бібліотек, читацькі вподобання користувачів у період карантину, функціонування бібліотек після виходу з карантину.

Результати онлайн-опитування засвідчили, що в умовах пандемії чимало бібліотек адекватно відреагували на зовнішні виклики і перебудували свою роботу, що сприятиме посиленню значимості бібліотек у сучасному українському суспільстві. Для ефективного функціонування бібліотек в умовах карантину і в майбутньому загалом необхідно подолати цифрову нерівність між бібліотеками, забезпечити їх комп'ютерною технікою, швидкісним інтернетом, сучасними гаджетами для розвитку каналів електронної комунікації з користувачами.

Березівська Л., Закатнов Д., Тарнавська С., Страйгородська Л. **Діяльність ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в умовах пандемії COVID-19: виклики, проблеми та шляхи їх розв'язання.** *Науково-педагогічні студії*, (5), 2021. С. 120–135. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-120-135>

У статті розглянуто діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) в умовах карантинних обмежувальних заходів, зумовлених пандемією COVID-19. Висвітлено результати наукової та науково-організаційної роботи. Акцентовано увагу на інтенсифікації створення електронних ресурсів, затребуваність яких зросла в умовах дистанційної роботи наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників і здобувачів освіти. Подано інформацію про запроваджені онлайн-проекти, віртуальні читальні зали, особливості наповнення електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу

«Видатні педагоги України та світу». Зазначено, що апробація результатів досліджень здійснювалася шляхом участі у віртуальних наукових масових заходах. Відображено діяльність бібліотеки, пов'язану з розвитком міжнародного співробітництва, що здійснювалося в дистанційному режимі. Проаналізовано результати науково-інформаційної та бібліотечної роботи. Наголошено, що карантинні обмеження зумовили спрямування діяльності бібліотекарів на віртуальний простір та забезпечення потреб дистантних користувачів. Схарактеризовано науково-інформаційне й бібліографічне обслуговування віддалених користувачів шляхом надання доступу до електронних ресурсів та здійснення онлайн-послуг. Висвітлено результати бібліотечно-бібліографічного інформування освітянської спільноти щодо актуальних питань освіти й науки. Розкрито складники науково-методичної роботи ДНПБ як головного координаційного центру мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. Представлено виставково-експозиційну діяльність, що в період карантину здійснюється шляхом підготовки віртуальних книжкових виставок. Визначено пріоритети розвитку науково-інформаційного й бібліотечно-бібліографічного забезпечення освіти, педагогіки з огляду на сучасні суспільні виклики.

Івашкевич О. В. Цифрова трансформація бібліотек України: сьогодення та перспективи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2021. № 2. С. 50-56.

У статті розглянуті актуальні заходи цифровізації в бібліотеках, особливості використання платформ, сервісів віртуального середовища та шерінгових продуктів. Досліджено тенденції щодо подальших кроків у нарощенні темпів цифровізації. Доведено: практика цифровізації бібліотек є особливо актуальною у період COVID-пандемії, що сприяє загальнодоступності інформації, самоосвіті, а також доступу до передових технологічних напрацювань, трансформації бібліотек з врахуванням запитів, згідно теорії поколінь, формуванню нового цифровізаційного фокусу бібліотечних практик та модифікації бібліотечної діяльності. Наведені трансформаційні процеси і зміни в державі та суспільстві, Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року поставили на порядок денний питання: домінантності в роботі бібліотеки; створення інноваційних проектів зорієнтованих на модернізацію фізичних просторів для комфортного середовища; розширення межі трансформаційних змін - використання та розробка нових інтерактивних засобів (сервісів, технологій) у бібліотеці, як закладу можливостей, відповідно і варіативність послуг для різних верств суспільства; ліквідація фізичних або інших обмежень; актуальність бібліотек для громади; практичний внесок галузі у цивілізаційних прогрес.

Костирко Т. М. Ресурси і сервіси університетської бібліотеки в умовах цифрових трансформацій. *Бібліотечний Меркурій*, (1(27). 2022. 105–113. [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2022.1\(27\).256413](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2022.1(27).256413)

У статті розглядаються трансформаційні процеси бібліотек ЗВО України в умовах пандемії COVID-19, адаптація до загальної цифровізації інформаційних ресурсів, поступове поширення інноваційних форм та методів навчання, а також перехід системи наукових комунікацій в цифровий простір. Автором проведено дослідження особливостей діяльності НБ НУК ім. адмірала Макарова. У статті наголошено на завданнях Наукової бібліотеки: створення і розвиток для здобувачів освіти та науковців університету середовища, що сприяє дослідженню, навчанню та викладанню через якісний інформаційний супровід, сервісність та комфортний фізичний і віртуальний простір. Підкреслено важливість повсякчасного удосконалення професійних навичок та саморозвитку шляхом формальної і неформальної освіти.

Горбань Ю. Дистанційне обслуговування та нові онлайн-послуги бібліотек закладів вищої освіти під час пандемії COVID-19. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-26.02.2021.v3.53>

У статті розглядається важливість функцій бібліотек вищих навчальних закладів (ЗВО) в умовах дистанційної освіти та пандемії COVID-19. Серед ключових завдань бібліотек ЗВО виділяються супровід дистанційної освіти, надання доступу до повнотекстових баз даних для підтримки досліджень, створення електронного читального залу, консультації та виконання довідок, а також співпраця між бібліотекарями та науковцями для створення та поширення наукової та навчальної інформації. Зазначено, що послуги, які реалізовані в мережевому середовищі, спрямовані на розширення аудиторії, персоніфікацію обслуговування, введення нових форм обслуговування та посилення присутності бібліотек в Інтернеті. Зокрема, висвітлено доступ до різноманітних ресурсів, від імідж-каталогів до електронних бібліотек, що сприяє забезпеченню користувачів необхідною інформацією в онлайн-режимі. У висновках статті відзначено значущий внесок бібліотек ЗВО в якісне забезпечення інформаційних потреб віддалених користувачів. Дистанційні послуги, такі як доступ до електронних ресурсів, віртуальна довідка, служба електронної доставки документів, онлайн-замовлення літератури та інші, виконують ключову роль у розширенні можливостей користувачів та взаємодії з бібліотеками в цифровому середовищі. Стаття також вказує на виявлені проблеми дистанційного обслуговування, зокрема відсутність методології використання інформаційно-комунікаційних технологій та алгоритмів ефективної комунікації з користувачами. Ці проблеми потребують уваги та подальшого вивчення, що може стати предметом наукових досліджень у сфері бібліотечної діяльності.

Коваль Т. М. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: наукова та бібліотечно-інформаційна діяльність в умовах карантину. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2021. Вип. 61. С. 167—191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2021_61_15

У статті висвітлюються особливості багатоаспектної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ, Бібліотека) як національної бібліотеки та провідного науково-дослідного інституту НАН України у 2020 р. в умовах карантину, спричиненого пандемією COVID-19. Увага зосереджена на засадах з переформатування та методичного забезпечення всіх форм і видів діяльності Бібліотеки, прискорення формування електронних ресурсів та дистанційного обслуговування користувачів, доступу до ресурсів Інтернет, що дало змогу вдвічі збільшити кількість користувачів інформації. У статті також підбито підсумки виконання науково-дослідної та науково-інформаційної роботи, опублікування результатів. Зокрема, авторами зазначається, що упродовж 2020 року НБУВ активно адаптувалася до умов карантинних обмежень та впроваджувала переформатування внутрішньої діяльності з метою забезпечення ефективної роботи в умовах дистанційного взаємодії. Виділено значущий внесок у виконання завдань науково-дослідної, науково-методичної, науково-організаційної та науково-інформаційної діяльності. Результативна робота НБУВ у галузі інтеграції наукової інформації підкреслює важливість використання інноваційних технологій та гнучкості в реагуванні на виклики сучасності.

Ржеуський А. В. Дистанційні послуги бібліотек України загальнодержавного значення. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 4. С. 11–16.

У статті виявляється дослідження та проведений порівняльний аналіз послуг, якими бібліотеки загальнодержавного значення України як провідні інформаційні установи обслуговують своїх користувачів в умовах пандемії та воєнного стану. Виявлено бібліотеки України загальнодержавного значення, що надають широкий спектр дистанційних послуг у режимі онлайн в умовах військового стану та карантинних обмежень: Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, Державна науково-технічна бібліотека України та Одеська національна наукова бібліотека. Проведено порівняльний аналіз дистанційних послуг цих установ, що дало змогу виділити Державну науково-технічну бібліотеку України, яка пропонує своїм користувачам такі послуги: дистанційний запис до бібліотеки; замовлення необхідних документів та отримання електронної копії документа або його фрагмента на електронну пошту користувача; послуга «онлайн-запит», за допомогою якої користувачі

можуть отримати оперативну інформацію про інформаційні ресурси, сервіси, наявність документів у фонді бібліотеки; систематичне інформування користувачів за обраною тематикою про нові надходження до фондів бібліотеки; формування та редагування бібліографічних списків; організація та проведення конференцій, семінарів, майстер-класів, тематичних виставок.

Ржеуський А. В., Кунанець Н. Е., Добровольська В. В. Електронні інформаційні ресурси бібліотек технічних університетів України: порівняльний аналіз. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2022. № 3. С. 5-14.

У статті висвітлюється проведений порівняльний аналіз електронних інформаційних ресурсів, які надані в дистанційному режимі користувачам бібліотек технічних університетів України під час карантину та воєнного стану. Дослідження дало змогу визначити двох лідерів: наукову бібліотеку Національного університету «Запорізька політехніка» та наукову бібліотеку Національного університету «Чернігівська політехніка», які пропонують своїм користувачам найбільш вичерпний перелік електронних інформаційних ресурсів: електронний каталог, інституційний репозитарій, електронні бібліотеки, власні електронні колекції, інформаційні ресурси у відкритому доступі в інтернеті. Бібліотеки ведуть широку інформаційну діяльність у соціальних мережах Twitter, Instagram, Facebook, підтримують Youtube-канали. Ще однією перевагою в інформаційному обслуговуванні користувачів є те, що працівники створюють тематичні огляди літератури у вигляді презентацій за допомогою вебсервісу Calameo та розміщують їх на вебсайті бібліотек.

Мотько А. ВГО «Українська бібліотечна асоціація» в умовах пандемії Covid-19. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (6), 2020. С. 62–71. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218610>

Наукова розвідка присвячена визначенню рівня активності ВГО «Українська бібліотечна асоціація» (УБА) в умовах карантину порівняно з докарантинним періодом, ключових напрямів діяльності організації, обґрунтуванню її здатності оперативно адаптуватися до умов соціального дистанціювання, зберігаючи статус лідера. Основним джерелом для аналізу став новинний потік офіційного веб-порталу УБА за період із березня по листопад (включно) 2020 р., а також за відповідний період 2019 р. На основі застосування методів кількісного і якісного аналізу контенту, статистичного, включеного спостереження, методу візуалізації для унаочнення результатів дослідження було виявлено, що активність УБА в умовах соціального дистанціювання залишилася на попередньому рівні, що свідчить про те, що вона ефективно адаптувалася до нових умов карантинних обмежень. При цьому найбільш виразними стали напрями, які умовно можна визначити як освітній, проєктний, «пандемія COVID-19», культурний та інноваційний. Здобутками асоціації стало

підписання меморандумів про співпрацю з ДУ «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» і Благодійним фондом «Бібліотечна країна» щодо промоції здорового способу життя та свідомого ставлення до здоров'я через бібліотечну мережу України та з Міністерством цифрової трансформації України, Комітетом Верховної Ради України з питань цифрової трансформації та Інтернет Асоціацією України щодо творення осередків цифрової грамотності на базі публічних бібліотек у різних регіонах України.

Плахтій А. М. Роль публічних бібліотек у ліквідації цифрової безграмотності. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences* 243. 2020. С. 39-42.

У даному дослідженні проаналізовано сучасний стан цифрової грамотності України, розглянуто діяльність публічних бібліотек у сфері формування цифрової грамотності користувачів, наведено приклад спільного проекту Міністерства цифрової трансформації України та Української бібліотечної асоціації. Дослідивши діяльність публічних бібліотек України у напрямку формування цифрової грамотності, автор зробив висновки: наразі можна говорити про великі можливості бібліотек в подальшому розвитку цифрової освіти та науки в Україні, сприянні та активній участі у поширенні цифровізації в українському суспільстві. Це засвідчує наявність спільних проектів бібліотек із загальнодержавними установами медіосвіти і активна позиція бібліотечних асоціацій щодо даної сфери діяльності. Це дасть їм додатково великі шанси і для самозбереження, і для послідовного входження в нову цивілізаційну атмосферу як повноцінного суб'єкта культури.

Тези наукових доповідей

Надрага М. С. Робота бібліотеки ЛНМУ імені Данила Галицького в умовах карантину та військового стану : завдання і роль в забезпеченні науково-освітнього процесу. *Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. бібл. конф. (17 листопада 2022 р., м. Одеса. Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. С. 125-129.*

У роботі здійснено аналіз роботи бібліотеки ЛНМУ імені Данила Галицького під час пандемії COVID-19, зокрема висвітлено інформаційну підтримку наукового та освітнього процесів, яка стала одним із найголовніших завдань. Зокрема, зазначено, що Бібліотека продовжує виконувати свої основні функції, поєднуючи їх з новими викликами, що диктують події та час. Попри всі складнощі сьогодення, бібліотечний фонд поповнюється вітчизняними та іноземними виданнями: науковою, науково-популярною літературою, офіційними виданнями, документами на традиційних та електронних носіях інформації. В організації віддаленого доступу велике значення має власний сайт,

який залишається основним інформаційним ресурсом бібліотеки. Його контент регулярно оновлюється. Користувачі мають можливість переглядати електронний каталог, перелік послуг, що надаються бібліотекою. Бібліотека ЛНМУ імені Данила Галицького співпрацює з медичними університетськими бібліотеками України та закордону, виступила співорганізатором семінару «Медичні бібліотеки в умовах війни» та долучилася до ініціатив бібліотечної спільноти, ініційованої Українською бібліотечною Асоціацією щодо засудження російської агресії.

Луговцев Ю. М. Інформаційні потреби віддалених користувачів бібліотек півдня України. Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. бібліотечної конф. (17 лис. 2022 р., м. Одеса). Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. С.113-116.

Стаття присвячена дослідженню ефективності системи обслуговування віддалених користувачів в наукових бібліотеках півдня України за допомогою онлайн-опитування. Мета дослідження полягала в оптимізації цієї системи, а завдання включало в себе аналіз соціально-демографічного портрету віддалених користувачів, визначення їхніх мотивів звернення до бібліотеки, дослідження вибору дистанційних бібліотечно-інформаційних послуг, оцінку якості цих послуг та вивчення побажань віддалених користувачів щодо подальшого розвитку дистанційних бібліотечно-інформаційних послуг. Результати опитування показали, що основним мотивом звернення до дистанційних послуг бібліотек визначено бажання розширити свій кругозір, самоосвіту, професійний інтерес та освіту. Респонденти виявили інтерес до таких онлайн-послуг, як перегляд науково-просвітницьких заходів на YouTube, інформування через соціальні мережі, віртуальні виставки. Однак сервіси попереднього замовлення документів та цифрові колекції менш популярні. Результати опитування допомагають скласти соціально-демографічний портрет віддаленого користувача та визначити напрямки оптимізації системи дистантного обслуговування в бібліотеках.

Варакута М. Л. Перспективи трансформації відкритої наукової комунікації в академічному університеті: порівняння української й німецької бібліотеки. University library at a new stage of social communications development : тези VII Міжн. Конф., м. Дніпро, Наукова бібліотека УДУНТ, 6-7 жовтня 2022 р.

У роботі розглянуто перспективи трансформації відкритої наукової комунікації в академічному університеті в порівнянні між українськими і німецькими бібліотеками. Визначено нові тенденції, зумовлені пандемією та

повномасштабною війною: поширення форм дистанційного навчання та роботи віддалено для працівників освітньої й бібліотечної спільноти. Це спонукало академічні заклади до ширшого впровадження ресурсів відкритого доступу. Деякі розглянуті аспекти в бібліотеках Українського державного університету науки і технологій та Ганноверському університеті імені Готфріда Вільгельма Лейбніца в Німеччині можна в майбутньому застосувати для перспективного впровадження освітньої моделі відкритої освіти та відкритих освітніх ресурсів.

Литвинова Л. А., Пономаренко З. О. Послуги віддаленого доступу бібліотек Північної Європи в період COVID-19. Сучасні завдання та пріоритети діяльності бібліотек вищих навчальних закладів: шлях інновацій: матеріали наук.–практ. інтернет–конф. (Ужгород, 15-19 черв. 2020.); ДВНЗ "Ужгор. нац. ун-т" , Наук. б–ка. Ужгород, 2020. С. 104-112.

У статті на основі проведеного моніторингу діяльності бібліотек Північної Європи в період CoVID-19 здійснено аналіз забезпечення ними віддаленого доступу до їх колекцій та послуг. Визначено нові бібліотечні послуги, поява яких пов'язана з пандемією коронавірусу. Зокрема, авторами зазначено, що під час і після кризи CoVID-19 бібліотечні практики поступово переходять від аналогових до цифрових, дуже часто поєднуючи їх для досягнення традиційних цілей бібліотеки. Вони також розширили і диверсифікували сферу своїх дій за рахунок ресурсів охорони здоров'я, зібраних на порталах або в кол-центрах, які знімають занепокоєння і підвищують упевненість людей у собі. Бібліотечні послуги і заходи, що надаються під час кризи, матимуть фундаментальний вплив на майбутнє бібліотечної професії.

Назар'єва С. В. Організація віддаленої роботи в Науковій бібліотеці МДУ в умовах пандемії COVID-19. Феномен культури постглобалізму : зб. мат. I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 27 листопада 2020 р. 177-180.

У роботі висвітлено досвід діяльності у Науковій бібліотеці МДУ в умовах пандемії COVID-19, зокрема зазначено, що Бібліотека під час дистанційної роботи забезпечувала доступ через сайт до світових баз даних (Scopus, Web of Sciences, eLibraryUSA, JournalTOCs, DPAnews та інших) та активно створювала власний цифровий контент: бібліографічні бази даних (Електронний каталог, Електронна картотека статей, «Праці викладачів МДУ», «МДУ у засобах масової інформації» тощо); повнотекстові бази даних (Електронна бібліотека, Електронний інституційний репозитарій); віртуальні виставки; контент для на сайту, блогів, сторінок НБ МДУ у соціальних мережах та додатках. Під час дистанційної роботи НБ МДУ зміни торкнулись процесу, видів та графіку робіт бібліотекарів. Дистанційна робота, як зазначає автор, найкраще підходить для виконання індивідуальних завдань, збільшує гнучкість

робочого процесу, але потребує, крім наявності техніки та володіння технологіями, ще й навичок самоорганізації, встановлення балансу між особистим та професійним життям. Також дистанційна робота є одним з найважливіших запобіжних заходів проти розповсюдження коронавірусу, але, з іншого боку, підживлює психологічні проблеми ізоляції. Віддалена робота вирішує транспортні проблеми співробітників, дає можливість роботодавцям знайти професіоналів навіть поза межами міста, а співробітникам шукати найбільш привабливе місце роботи.

Довгалюк С. О., Жидких І. П. Цифрове науково-освітнє середовище бібліотек ЗВО в умовах пандемії COVID-19. Матеріали II-ої Всеукр. наук.-практ. Конф. "Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін та інновацій в освіті": до 90 річчя Наукової бібліотеки ХНТУСГ, 30 жовтня 2020 р. Харків: ХНТУСГ. 2020. С. 30-33.

У статті розглянуто проблему використання електронних ресурсів бібліотек ЗВО в умовах пандемії COVID-19, розкрито основні напрями застосування відповідних цифрових ресурсів. Обґрунтовано актуальність використання електронних ресурсів бібліотек з метою підвищення якісного обслуговування наукової діяльності викладачів, аспірантів і фахової освіти здобувачів. Наголошено, що ефективність ресурсів електронних бібліотек у фаховій підготовці залежить від рівня ІКТ компетентності здобувачів і викладачів. Визначено перспективи використання ресурсів електронних бібліотек як необхідного інструменту для осучаснення змісту і технологій професійної підготовки студентів. Зокрема, авторами зазначено, що електронні ресурси бібліотеки відіграють важливу роль в умовах розвитку інформаційного суспільства, вони забезпечують мобільний доступ до результатів наукових досліджень і навчальних матеріалів. Робота з інформацією повинна відбуватися на якісно новому рівні, необхідно доцільно використовувати електронні науково-освітні ресурси цифрових бібліотек.

Бережна С. В. Цифровізація наукової бібліотеки ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Цифрова трансформація освіти та науки : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., 2–3 берез. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2023. С. 12–20.

У статті розкрито вплив цифровізації на трансформацію традиційних функцій наукової бібліотеки ХНПУ імені Г. С. Сковороди – забезпечення інформаційних, освітніх, наукових та інших потреб користувачів. Карантинні обмеження під час пандемії COVID-19, запровадження воєнного стану в Україні в лютому 2022 року суттєво прискорили процес перетворення традиційної бібліотеки університету на сучасну цифрову бібліотеку, що базується на використанні інформаційних технологій та мережевих засобів зв'язку. Автором зазначається, що цифровізація бібліотеки університету є важливим етапом у

розвитку сучасного наукового, освітнього процесів. Це дозволяє забезпечувати максимальну доступність та зручність використання бібліотечних ресурсів для студентів, викладачів та дослідників.

Воробйова Л. Бібліотека Вінницького педуніверситету в умовах виклику часу: пошук нових форм роботи. *Бібліотека – місце традицій, простір інновацій* : матеріали наук.-практ. конф. Вінниця, 2020. С. 15-26.

В статті детально висвітлено досвід успішної діяльності Бібліотеки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського в умовах пандемії COVID-19. Організація реалізувала тимчасові заходи для переходу до режиму роботи віддалено. Це свідчить про високий рівень технологічної готовності бібліотеки та гнучкість у використанні різних платформ для забезпечення комунікації. Важливим елементом висвітленого досвіду є активність працівників бібліотеки у віддаленому режимі навіть під час карантину та самоізоляції. Акцентується, що використання дистанційних технологій не призвело до припинення інформаційно-бібліотечного обслуговування, а навпаки, призвело до його розширення та змін у відповідь на потреби користувачів.

Матвійчук О. Є. Бібліотечна підтримка користувачів в умовах пандемії COVID-19. Збірник мат. Методсемінару. 2021. С. 535-542.

У статті висвітлено питання обслуговування користувачів у бібліотеках в умовах пандемії COVID-19. Розглянуто сучасні форми та методи роботи бібліотеки в онлайн-форматі. З'ясовано, що бібліотеки під час карантинних обмежень продовжують реалізовувати свою місію, знаходять можливості для поєднання активної діяльності і дотримання безпечних умов для своїх користувачів. Представлено досвід діяльності Державної науковопедагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського в умовах сучасних викликів. Зроблено висновок, що бібліотеки після скасування карантинних обмежень за умови дотримання санітарно-гігієнічних норм зможуть продовжувати свою діяльність та надавати бібліотечну підтримку користувачам. У висновках автором зазначено, що в умовах пандемії COVID-19 бібліотека розробляє, удосконалює та впроваджує новітні сучасні послуги науковоінформаційного та бібліотечного обслуговування користувачів, швидко реагує на їх запити, намагається бути з ними в постійному контакті. Саморозвиток, культурне самозбагачення та самоосвіта допомагають бібліотекарям адаптуватись до нових умов роботи, знаходити слова підтримки своїм користувачам та самим впевнено рухатися далі, до нових звершень і перемог.

Спіріна С. Активізація розвитку електронних ресурсів світових бібліотек в умовах пандемії COVID-19. Конференції НБУВ. 2021. URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/1225>

Розглядається вплив карантинних обмежень під час пандемії Covid-19 на діяльність бібліотек, що зумовило ці структури розвивати цифрові ресурси та віртуальні сервіси. Зокрема, розглянуто зарубіжний досвід діяльності зарубіжних та українських бібліотек та їх адаптація до кризових умов роботи, зокрема, бібліотек Данії та Швеції; роботу з надання дистанційного доступу в академічних бібліотеках США, Нідерландів, Бельгії, Туреччини та ін.). Зроблено висновок про те, що подальша робота бібліотечних установ й надалі має розвиватися у цифровому просторі, розширенні і якості доступу до електронних ресурсів бібліотек, трансформації мультимедійного простору, розвитку власних сайтів та активної діяльності у соціальних мережах, налагодженні цілодобового онлайн-діалогу з користувачами для швидкого і якісного виконання запитів, посилення комунікаційних функцій в чатах.

Білоус В. С. Дистанційна робота бібліотеки закладу вищої освіти. *В Міжн. наук.-практ. Конф. «Інформація та соціум», ДонНУ, 25 червня 2020. Вінниця, 2020.*

У статті сформульовано важливість інформаційно-бібліотечного обслуговування у різних сценаріях невизначеності. Виокремлено питання впровадження інноваційних бібліотечних сервісів на вимогу часу. Досліджено проблему інформаційного забезпечення користувачів бібліотеки у різних вимірах – онлайн та офлайн. Підтверджено спроможність роботи бібліотеки навчального закладу у гнучкому режимі. Обґрунтовано необхідність цифровізації ресурсів та послуг бібліотеки. Акцентовано на дистанційному обслуговуванні віддалених користувачів бібліотеки. Відображено досвід бібліотеки Вінницького педуніверситету щодо дистанційної роботи. Наукова новизна роботи. Визначено критерії і показники ефективності впровадження інноваційних форм роботи бібліотеки. Висновки. Внаслідок цього дослідження доведено ефективність використання дистанційної форми роботи. Зазнали подальшого розвитку інноваційні бібліотечні сервіси, впроваджено інтерактивні проекти, онлайнзаходи. Установлено роль та значення дистанційної роботи університетської бібліотеки.

Бичко О. М. Основні напрями інформаційно-бібліографічної діяльності: виклики сучасності. *Стратегія розвитку бібліотек закладів вищої освіти : мат. наук.-практ. конф. 27 жовт. 2021 р.* URL: http://library.khnu.km.ua/wp-content/uploads/2021/11/2021_konf.pdf

У статті розглянуто особливості організації роботи інформаційно-бібліографічного відділу в дистанційному форматі, забезпечення віддаленого доступу до ресурсів та послуг. Відображено застосування сучасних технологій та сервісів для обслуговування віддалених користувачів. Визначено перспективні напрями розвитку інформаційно-бібліографічної діяльності: виконання бібліографічних довідок та консультацій через віртуальну довідку, електронну пошту, Viber та телефон; надання у дистанційному режимі індивідуальних консультацій науковцв з використання наукометричних БД, розміщення матеріалів у репозитарій, оформлення бібліографічної інформації тощо. Визначено, що використання новітніх бібліотечних сервісів відкриває новий рівень можливостей для довідково-бібліографічного обслуговування користувачів, дозволяє працювати більш ефективно та пропонувати послуги у зручному форматі.

Пономаренко З. Організація роботи бібліотек в умовах кризи, викликаній COVID-19: досвід Європи. *Information, Communication, Society.* 21-23 May 2020, Chynadiyovo, Ukraine. С. 79-80.

У статті розглядаються різні заходи європейських країн щодо запровадження карантину та закриття бібліотек у кризовій ситуації COVID-19, плани щодо підготовки до поступового відновлення їх роботи. Зокрема, автором розглядається досвід діяльності зарубіжних бібліотек та реакцію і підтримку бібліотечної спільноти міжнародними асоціаціями галузі, наприклад, Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ. Систематизація інформації про COVID-19, закриття бібліотек у всьому світі, різні підходи до обмежень, надання віддалених послуг, організацію віддаленої роботи, відновлення роботи бібліотек, діяльність асоціацій, спілкування з читачами та ін. стали важливою складовою роботи Федерації. За результатами проведеного моніторингу автор робить висновки щодо виходу з карантину та поновлення діяльності бібліотек за умов врахування рекомендацій Української бібліотечної асоціації. УБА, зокрема, спирається на досвід Національної бібліотеки Польщі щодо організації роботи після скасування заборони на бібліотечну діяльність в країні.

Скаченко О., Мальшакова А., Найдовська, М. Організація дозвілля студентської молоді під час пандемії Covid-19: кейс бібліотек України. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (May 27, 2022; Stockholm, Sweden), 2022. 93–96.

У статті розглянуто різноманіття форм і методів організації дозвілля, застосовані бібліотеками закладів вищої та передвищої (фахової) мистецької освіти України під час вимушеного карантину Covid-19 для організації культурно-дозвілдової та рекреаційної діяльності зі студентською молоддю у

2020-2021 роках. Зокрема, було виявлено та узагальнено кращі практики організації дозвілля студентської молоді під час вимушеного карантину Covid-19 (на прикладі бібліотеки Дніпропетровського фахового мистецько-художнього коледжу культури). Для виявлення кращих практик та креативних підходів бібліотекарів коледжу до організації дозвілля молоді під час пандемії Covid-19 було проаналізовано сторінку бібліотеки у соціальній мережі Facebook (січень-грудень 2021 року). Учасниками дослідження є студенти Дніпропетровського фахового мистецько-художнього коледжу культури і мистецтв. У висновках автори зазначили, що під час вимушеного карантину Covid-19 у 2020–2021 роках, для організації соціокультурної та рекреаційної діяльності, бібліотеки мистецьких коледжів України запропонували студентській молоді цікаві та мотиваційні форми і методи спілкування, як от: участь у флешмобах, інтерактивних вікторинах, онлайн іграх тощо. Цифрові технології допомогли спілкуватися навіть тим, хто фізично перебував в інших регіонах країни. Під час підготовки та проведення різних культурних активностей, студенти змогли налагодити командну роботу, проявити власні креативні ініціативи, отримати позитивні емоції від здобутих перемог.

Пономаренко Л. О. Інформаційні ресурси та послуги освітянських бібліотек України у період пандемії. Глобальні виклики та пріоритети в часи коронавірусної кризи : мат. Міжн. Наук.-практ. Конф. (Київ, 14 травня 2021 р). Київ : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 118-122.

У роботі висвітлено особливості діяльності бібліотек в умовах пандемії, зокрема проаналізовано інформаційні ресурси та послуги освітянських бібліотек України у кризовий період. Також охарактеризовано інформаційну підтримку зарубіжними галузевими асоціаціями бібліотекарів закладів освіти з актуальної теми та створення для них рекомендацій для організації безпечної роботи в умовах пандемії коронавірусної інфекції (Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ, національні професійні спільноти Українська бібліотечна асоціація, Німецька бібліотечна асоціація тощо, журнал Американської бібліотечної асоціації *American Libraries Magazine*, польський журнал *Wiuletyn EBiB*, інші інтернет-видання). Також автором було визначено, що у своїй діяльності освітянські бібліотеки повинні сфокусуватися на вирішенні наступних питань: розвиток технології та інфраструктури для організації ефективної дистанційної роботи; посилення роботи щодо організації й використання електронних бібліотек, електронних репозитаріїв; розвиток сучасних дистанційних форм інформаційного обслуговування й оперативного доступу до зовнішніх джерел наукової, освітньої та суспільної інформації на власних веб-сайтах і веб-сторінках; популяризація діяльності бібліотек та їх інформаційних ресурсів у соціальних мережах, блогосфері, наукових виданнях; активізація участі у корпоративних проєктах щодо створення електронного галузевого бібліографічного й реферативного ресурсу, формування зведених бібліографічних баз даних із питань освіти, педагогіки, психології та суміжних

галузей знання; подальша інтеграція інформаційних ресурсів у освітній процес та науково-дослідну діяльність; розвиток цифрових навичок у співробітників бібліотеки; зміна моделей комунікації з користувачами в цифровому середовищі.

Киричок І. В. Дистанційне навчання: завдання університетських бібліотек в нових реаліях. *Тенденції розвитку медичних бібліотек України і виклики сучасного інформаційного суспільства* : мат. XX ювілейної міжн. наук.-практ. конф. (19–20 травня 2021 р., м. Ужгород). Київ, 2021. С. 11–12.

В роботі порушено нагальні задачі університетських бібліотек у зв'язку з впровадженням у закладах вищої освіти дистанційного навчання, зокрема – створення цифрового освітньо-наукового середовища, забезпечення віддаленого доступу до освітніх ресурсів. Представлено досвід Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету щодо формування інформаційного компоненту цифрового освітньо-наукового середовища вишу та реалізації проєкту з формування вебнавігатора фахово-орієнтованого електронного контенту, організації дистанційної роботи в нових реаліях. Також авторами було представлено нагальні завдання, які постали перед бібліотеками щодо забезпечення інформаційного супроводу освітнього процесу вишу в дистанційному форматі.

Білінець Н., Іванова М. Електронні інформаційні ресурси та сервіси національних бібліотек світу в період пандемії. *Нова модель інформаційного образу бібліотеки: зміна традиційного сприйняття її призначення та функцій* : мат. III наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 21 жовтня 2021 р.). Ужгород, 2021. С. 7-15.

У роботі розглянуто досвід національних бібліотек світу у наданні користувачам електронних бібліотечно-інформаційних послуг у період карантинних обмежень. Окреслено проблеми доступу до цифрових ресурсів в силу дії законів про авторське право. Зокрема, авторами зазначено, що бібліотеки як соціокультурні установи виконують функції збирання та систематизації знань, надання вільного доступу до своїх ресурсів. Пандемія надала поштовху до цифровізації бібліотечної галузі, усвідомлення необхідності розробки альтернативних видів онлайн-діяльності. Національні бібліотеки відіграють вагомий роль у якісному забезпеченні інформаційних потреб віддалених користувачів шляхом надання доступу до електронних та цифрових бібліотек, власних і придбаних баз даних, вебсайтів, баз даних періодичних видань та повнотекстових інформаційних ресурсів провідних бібліотек та інформаційних центрів світу, віртуальних виставок тощо. У той же час національні бібліотеки відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до контенту як базових установ для своїх країн, так і ведучих установ в своїх національних бібліотечних системах, у збереженні історичної пам'яті та у

підтримці процесу прийняття законодавчих рішень, зокрема реформування законів авторського права на користь бібліотек.

Міліціна Л. В. Бібліотечне обслуговування в умовах пандемії. *Феномен бібліотек в сучасному світі.* Збірник мат. II Всеукр. наук.-прак. конф. з міжнародною участю 30 вересня 2021 року Маріуполь. 2021. 189-192.

У роботі розглянуто практичний досвід та реакцію бібліотек на виклики пандемії у різних країнах світу, зокрема Австрії, Бельгії, Греції, Данії, Естонії, Ірландії, Іспанії, Італії, Латвії, Литві, Ліхтенштейні, Люксембурзі, Мальті, Молдові, Нідерландах, Німеччині, Новій Зеландії, Норвегії, Україні та ін. Враховуючи особливості епідеміологічної ситуації кожної країни, робота бібліотек у сфері обслуговування користувачів зазнала обмежень різного ступеню: від діяльності в майже звичайному режимі до повного закриття. За період пандемії більшість бібліотек продовжують розробляти свої онлайн-ресурси, що допомагають стати ближче до свого користувача. Вимушений поштовх до дистанційних онлайн-засобів бібліотечного обслуговування призвів до подальшого їх стрімкого розвитку та неухильного пріоритету їх використання навіть після обмежувальних карантинних заходів.

Мігунова Т. Неочікувана ситуація? Іспит витримано! (досвід роботи Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова в умовах пандемії COVID-19). *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі* : IV Наук.-прак. конф, Харків, НБ ХНМУ, 26-27 жовтня 2021 р.

У статті розглядається новий алгоритм роботи Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова в умовах карантину, організація діяльності в наданні онлайн послуг користувачам, нові підходи в системі підвищення професійної компетентності: трансформації форм і методів роботи в умовах карантинних обмежень; формування культури академічної доброчесності; інформаційного забезпечення науки і освіти в умовах пандемії COVID-19; проведення наукометричних досліджень як перспективного напрямку діяльності бібліотек ЗВО тощо. Розглянуто досвід роботи щодо створення електронного ресурсу web-library «Аркасівська спадщина» та інформаційного посередництва бібліотеки у розвитку засад академічної доброчесності висвітлили працівники ОУНБ.

Іванова С.А., Талагойда С. Кризова комунікація українських бібліотек на сучасному етапі. *The X International Scientific and Practical Conference «Innovative ways of learning development»*, March 13 – 15, 2023. Varna, Bulgaria. P. 78-82.

Стаття висвітлює використання інноваційних підходів у сфері комунікації під час кризових ситуацій та розглядає практичні аспекти взаємодії бібліотек з громадськістю в умовах сучасних викликів. Зокрема, автори зазначають, що сучасні виклики у вигляді пандемії, змусили бібліотеки значно трансформувати існуючі форми їх діяльності та викликали потреби у побудові принципово нової кризової комунікаційної стратегії. Тому на сьогоднішній день, важливою та актуальною є зміна формату взаємодії між бібліотеками та їх користувачами, в тому числі за допомогою нового комунікативного інструментарію.

Дописи на сайтах

Рабданова Л. Робота бібліотеки в умовах карантину. Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". URL: <https://kpi.ua/2020-kr14-2>

У матеріалі висвітлено особливості діяльності Науково-технічної бібліотеки КПІ ім. Ігоря Сікорського у період карантину. Розглядаються важливі аспекти, такі як інформаційні довідки, які надаються онлайн через сервіс "Онлайнова довідка" на веб-сайті або електронною поштою, а також розширення каналів комунікації через Facebook та Telegram. Автор наголошує, що період карантину може бути використаний для самоосвіти, дослідження досвіду інших бібліотек, а також ознайомлення з онлайн-платформами для конференцій. Бібліотека пропонує використовувати різноманітні ресурси для віддаленої роботи, такі як електронний каталог, доступ до наукових та освітніх ресурсів відкритого доступу, а також інституційного репозитарію ЕІАКРІ. Значна увага приділяється послугам для викладачів, студентів та дослідників, включаючи електронну доставку повнотекстових документів, пошук інформації з наукометрії та академічної доброчесності, перевірку текстів на плагіат, а також оформлення цитувань за стандартами.

Скібіна О. О., Інформаційний дайджест щодо роботи бібліотек закладів загальної середньої освіти в умовах пандемії. Бібліотека ІППО. URL: <https://bit.ly/3QNv86l>

Допис розглядає важливі аспекти, пов'язані з функціонуванням бібліотек у невизначених умовах карантину та обмежень. Досліджено, як бібліотеки адаптувалися до нової реальності, впроваджуючи заходи для забезпечення доступу до ресурсів та послуг в електронному форматі. Підкреслено роль бібліотек у підтримці навчального процесу під час дистанційного навчання, зокрема, шляхом забезпечення доступу до електронних підручників і розширення електронних ресурсів. Також у роботі висвітлено використання віртуальних платформ для проведення заходів та консультацій, спрямованих на підтримку освітнього процесу під час пандемії. Автор наголошує важливість взаємодії бібліотек з вчителями та учнями у віртуальному середовищі.

Узагальнюючи, робота пропонує цінний огляд інновацій та стратегій, які використовують бібліотеки загальноосвітніх закладів в умовах пандемії для підтримки освітнього процесу та розвитку читацької культури.

Методичні матеріали і рекомендації

Рекомендації Німецької бібліотечної асоціації щодо безпечного відновлення роботи бібліотек. URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/4556-rekomendatsii-nimetskoj-bibliotechnoi-asotsiatsii-shchodo-bezpechnoho-vidnovlennia-roboty-bibliotek>

Івен Л. Як дезінфікувати колекції у пандемії. *American Libraries Magazine*. Публікація Американської бібліотечної асоціації. URL : <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/how-to-sanitize-collections-covid-19/>

Рекомендації Національної бібліотеки для бібліотек після скасування заборони на здійснення бібліотечної діяльності. Публікація *Biblioteki Narodowej* (16.04.2020) URL : <https://www.bn.org.pl/aktualnosci/3961-rekomendacje-biblioteki-narodowej-dla-bibliotek-po-zniesieniu-zakazu-prowadzenia-dzialalnosci-bibliotecznej.html>

Публікації Американської бібліотечної асоціації. Рубрика «COVID-19». URL : <https://americanlibrariesmagazine.org/tag/covid-19/>

COVID-19 and the global library field. International Federation of Library Association. October 13, 2020. URL: <https://cutt.ly/7htr8FX>

Australian libraries responding to COVID-19: Checklist for reopening libraries. Australian Library Association. 2020. URL: <https://cutt.ly/yhtYBoH>

A European library agenda for the post-COVID-19 age. Eblida secretariat. May, 2020. URL: <https://cutt.ly/thtwIOa>

Орієнтири-2021: методичні матеріали до планування роботи бібліотек, уклад. Л. В. Козінченко; оформ. Ю. В. Шалаєва; ред. О. П. Гуляєва ; Комун. закл. культури «Донецька обласна бібліотека для дітей», Маріуполь, 2020. Вип. 2. 37с.